

Tabula Conventuum
Almae & Magnae Provinciae Bohemiae
S. WENCESLAIDI & M.
ORD. FRATRUM MIN. S. FRANCISCI STRICTIORIS
REFORMATOREM, complectentis Anno 1717
 Conventus triginta & Residentiam unam
 Sancti Monasterii Monasterii
 et Residentiam unam
CCARPVHM PPH

- Series Conventuum.**
- I Conventus Pragensis B.V. M. ad Nives.
 - II Tachoviensis S.S. Mag. dalene et Elisabeth.
 - III Cadanensis S.S. Auxiliatorum.
 - IV Glogoviensis S. Stanislai Ep. et M.
 - V Olomucensis ad S. Bernardinum.
 - VI Gremfiroviensis ad S.S. Trinitatem.
 - VII Nijoviensis S. M.A.R.I.E. in Rejis.
 - VIII Znojmiensis S. Marie in Calos Assumptae.
 - IX Novodomenensis ad S. Catharinam V. et M.
 - X Plsenensis B.V. M.A.R.I.E. in Calos Assumptae.
 - XI Bechoviensis B.V.M. in Calos Assumptae.
 - XII Olitaviensis S.P. Francisci.
 - XIII Jaroviensis B.V. Assumptae et S. Andreae Ap. et M.
 - XIV Blacensis S.S. Georgii et Adalberti M.M.
 - XV Conventus Brunensis S. M. Magdalene.
 - XVI Turnoviensis S. P. Francisci.
 - XVII Slanensis ad S.S. Trinitatem.
 - XVIII Daciciensis S. Antonij Paduani.
 - XIX Opavensis S. Barbara V. et M.
 - XX Hagecensis seu Sibra S.P. V. Lauretanae.
 - XXI Leobitacensis S.S. Eudae et Bernardini.
 - XXII Nymbarviensis S. Petri de Alcantara.
 - XXIII Arnauensis Immaculate Concept. B.V.M.
 - XXIV Wratislaviensis S. Antonij Paduani.
 - XXV Zsmuocensis S.P. Francisci Stigmatizati.
 - XXVI Triboroviensis S. Iosephi.
 - XXVII Hradcoviensis B.V. Virginitatis.
 - XXVIII Rattiboroviensis S. Wenceslai et S. Angeli Custodij.
 - XXIX Ligniciensis S. Crucis et B.V. Dolorosae.
 - XXX Goldbergenensis S. Albertini Pr.
- Residentia Hradcoviensis ad S.S. Trinitatem.
- Sancti Monasterii Conventus Znojmiensis Clarissimus.
- Conventus Brunensis Tertij Ord. ad S. Iosephum.
- Residentia Jaroviensis Tertij Ord. ad B.V. sine labe conceptam.

CSEH MÚZEUM

Obszerváns ferences kolostorok
a Cseh Királyság területén,
1737

A XIII. század első évtizedeiben, először az itáliai félszigeten, majd a nyugati kereszténység európai országaiban a régiektől eltérően működő szerzetesrendek jöttek létre: koldulórendek, a ferencesek és a domonkosok.

Az új rendek kolostoraikat ember nem járta kies vidékek helyett városokban, általában a város szélén, a falak közvetlen közelében építették fel. Szegénységi fogadalmuk alapján koldulásból, adományokból tartották fenn magukat. Idejük jórészt az emberek között töltötték, prédikáltak, térítették, szegény betegeket ápoltak, kolostoraikban szállásra lelt a szegény, fáradt vándor.

A kereszténység szerzetesrendjei a remeték mozgalmából fejlődtek ki. Sikertelen kísérletek után Nursiai Szent Benedek hozott létre jól működő kolostort a Monte Cassino hegyén, a rend tagjait róla nevezték el benedekrendieknek vagy bencéseknek. Szerzetesi fogadalmuk egy életre szól, minden percüket a regula szabályozta, idejük az imádság és a munka között oszlott meg (Ora et Labora). A kolostorok azonban földbirtokok, jobbágyfalvak tucatjainak adományozása révén meggazdagodtak, a munkálkodásra valójában semmi szükségük nem volt. Mindezek következtében az eredetileg célul tűzött életmód, fegyelem betarthatatlanná vált, a kolostorok működése reformra szorult.

Elsőként francia földön történtek erre kísérletek – cluny-i reform, új szerzetesrendek: a ciszterciák, a premonstreiek megjelenése –, de a tiszta lappal indulás után hamarosan újra felmerült a korrigálás igénye, mivel a szerzetesrendek tekintélyének csökkenése erősítette a mindenütt jelenlévő, kiirhatatlan eretnek mozgalmakat. Alapvetőnek tűnő változás nem az egyház, hanem teljességgel a világiak részéről érkezett.

Az 1200-as évek elején az Assisi városában élő Giovanni di Pietro Bernardone gazdag ifjú – akit francia édesanyja után Franciscónak becéztek – miután megcsömörlött addigi léha életmódjától, lelki üdvösségével kezdett foglalkozni: prédikált, jótékonykodott, betegeket ápolta. Hasonlóan gondolkodó fiatal barátaival – feladva otthonaik kényelmét – koldusruhában, szabad ég alatt kóborolva prédikáltak és elhatározzák egy krisztusi szegénységben élő rend alapítását. A „bűnbánóknak” nevezett társaság működését III. Ince pápa 1209-ben engedélyezte, s 1223-ban a kidolgozott regula alapján III. Honoriusz pápa jóváhagyta a renddé alakulást. Francesco, azaz Ferenc halála (1226) után a rend tagjai között ellentét támadt. Egyesek tartani akarták a vállalt szegénységet, az elesett emberekkel való törődést, másokat a kolostorbéli nyugodtabb,

kényelmesebb élet vonzott. A „zelanték”-nek (buzgóknak) nevezett testvérek a kolostorok környékén, remete módjára kis kunyhóban laktak, míg a „konventuálisok”-nak nevezettek a nagyobb rendházakban (konventekben) való életet választották.

Az Európa-szerte elterjedt és népszerűvé vált „kisebb (minor) testvérek” fokozatosan elkényelmesedtek, Dante már „kövér disznóként” említi a ferenceseket az Isteni színjátékban.

Assisi Szent Ferenc (1228-ban avatta szentté IX. Gergely pápa) örökségéhez való visszatérést kezdték szorgalmazni a spirituálisok, akiket a rend vezetősége eretneknek tekintett, s inkvizíciós eljárásnak vetett alá. A „fraticelli”-nek (testvérek) nevezett kisebbség tagjai végül 1318-ban kiléptek a rendből.

A XIV. század második felében azonban francia földön a megújulás szelel kezdtek fújni. A kísérletek közül kiemelkedett a Regularis observantia” (a Szabályzat megőrzése) mozgalom, melynek képviselői 1388-ban Mirabeau-ban engedélyt kaptak az elképzelésük szerinti működésre.

Az irányzat gyorsan terjedt és szűnni nem akaróan terebélyesedett. (Számunkra legismertebb képviselője Kapisztrán János.) Sikerét jelzi, hogy 1517-ben X. Leó pápa az obszervánsokat ismerte el ferenceseknek (Ordo Fratres Minores, OFM), míg a konventuálisok saját Generális alatt külön rendet alkottak (Ordo Fratres Minores Conventualis, OFM Conv.).

Még nagyobb szigort keresve 1619-ben az obszervánsok közül kiváltak a kapucinusok.

A ferencesek említett irányzatai mai napig működnek, 1897-ben azonban XIII. Leó pápa az Assisi Szent Ferenc első (férfi) rendjén belül egyesítette a három irányzatot, míg a második rendet a klarisszák apácák, a harmadikat (tercies) a világi, házas tagok alkotják.

Térképünk, amely 1737-ben III. Károly / Karel II. (1685–1740) magyar és cseh király uralkodása (1711–1740) vége felé készült, és a csehországi tartományokban található obszerváns (ferences) kolostorokat ábrázolja. Keletkezése idején Kladsko és Szilézia 1740-ig még Csehországhoz tartozott, tehát az itteni kolostorokat is mutatja.

A térkép nyilvánvalóan az egyház belső használatára készült, alkotója ismeretlen. Színezése korabeli.

Közölhetőségét Marie Rychliková-Bílá asszonynak köszönjük.

Zachár Ottó